

הישיבה השלוש מאות שלושים ושש (שלו)

ביום א' באדר ב' התשע"ד (3 במארס 2014) בשעה 12:30, בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים עוזי אורנן, שולמית אליצור, משה בר־אשר (יו"ר), יוחנן ברויאר, אהרן דותן, עמינדב דיקמן, אפרים חזן, דוד טלשיר, יוסף יהלום, חיים כהן, אהרן ממון, שלמה נאה, יוסף עופר, שמואל פסברג, שמא יהודה פרידמן, מנחם קיסטר, אורה שורצולד, שמעון שרביט; החברים־היועצים יואל אליצור, מלכה זמלי, חיים סבתו, משה עסיס, עפרה תירוש־בקר; מנכ"לית האקדמיה טלי בן־יהודה; המזכירה המדעית רונית גדיש ועובדי המזכירות המדעית קרן דובנוב, ברק דן, תמר כץ, רחל סליג, צופיה שקלים, טובה שטראוס שרברין. אורחים: יו"ר הוועדה למונחי רפואה פרופ' צבי גימון; יו"ר הוועדה למונחי טכנולוגיית המידע אמנון שפירא.

סדר היום: א. בחירת חברי מנהלה חדשים

ב. אישור תקציב האקדמיה לשנת 2014

ג. הודעה

ד. מונחי רפואה שונים

ה. מונחי משפחה

ו. מונחים בטכנולוגיית המידע

ז. אישור הודעת ועדת הדקדוק

א. בחירת חברי מנהלה חדשים

מ' בר־אשר: לפני כחודשיים הלך לעולמו חברנו אנח'ל בִּדְלִיּוּס. אני מבקש לכבד את זכרו בקימה.

להבדיל, נתבררנו כי חברנו שמא פרידמן יתעטר ביום העצמאות הקרוב בפרס ישראל, ואני מברכו על כך בשמי ובשם האקדמיה כולה.

לפי תקנון האקדמיה שלושה מחברי המנהלה – אהרן דותן, אברהם טל וקציעה כ"ץ – מסיימים את תפקידם. אני מודה להם מאוד על שטרחו להגיע לישיבות המנהלה ועל תרומתם הרבה לה. במקומם אני מציע את החברים גיל הראבן, שמואל פסברג ושמעון שרביט.

בהצבעה נבחרו פה אחד גיל הראבן, שמואל פסברג ושמעון שרביט למנהלת האקדמיה.

ב. אישור תקציב האקדמיה לשנת 2014

מ' בר-אשר: הצעת התקציב לשנת 2014 נשלחה לעיונכם מבעוד מועד. בסיס התקציב, כלומר הקצאת משרד התרבות, הוא תשעה מיליוני שקלים, אבל הגשנו בקשה לתוספת של מיליון שקל. משנה לשנה הצרכים שלנו גדלים, ולו בגלל התוספת האוטומטית שיש לתת לעובדים. אתמול היינו אמורים להיפגש עם אנשים שונים במשרד התרבות, ובהם מנכ"לית המשרד, אבל הפגישה נדחתה לשבוע הבא. היה פה נציג ממשרד התרבות שהציע לפטר עובדים אם לא יימצא פתרון לחסרון הכיס של האקדמיה. כמובן השבתי לו שזה לא בא בחשבון. אני מקווה שהסכום החסר יינתן לנו ושנצליח להתגבר על הבעיה.

ט' בן-יהודה: מאחר שהצעת התקציב לשנת 2013 אושרה רק לפני חודשים ספורים, ההצעה המונחת לפניכם היום אינה שונה בהרבה מקודמתה. זאת הצעה מאוזנת המתבססת על תשעת מיליוני השקלים שאושרו לנו ועל 438 אלף השקלים מתכנית "מורשת". בטור השמאלי מופיעים מיליון השקלים הנוספים שאנו מבקשים כדי לשמור על רמת הפעילות שלנו. בסוף השנה שעברה קיבלנו תוספת של חצי מיליון שקל, וזה אפשר לנו לסיים את השנה בצורה מאוזנת. אלמלא כן היינו בגירעון.

מ' בר-אשר: לא משרד התרבות אלא משרד האוצר נתן לנו את חצי מיליון השקלים. פניתי אישית לממונה על האקדמיה במשרד האוצר, והוא הבין את צרכינו, אבל התנאי שלו להעברת הכסף היה שלא נבקש עוד.

ט' בן-יהודה: הסכום המבוקש הכרחי לנו. הוא לא ישנה את מציאות חיינו, אלא יאפשר לנו לשמור על הקיים וקצת להתקדם ולהתפתח. בשנים הבאות כדי להגשים את תכניותינו נצטרך לסכומים גדולים בהרבה. כעת יש לנו צרכים דחופים בתחום המחשוב. ארגון מודרני אינו יכול היום לעשות דבר בלי מערכות מידע משוכללות, ואנחנו עושים את השינויים האלה בהדרגה. את הכסף מתכנית "מורשת" אנו מייעדים לפיתוח מערכות המידע שתומכות במאגרי המילון ההיסטורי.

ד' טלשיר: מהי תכנית "מורשת"?

ט' בן-יהודה: זו תכנית במשרד ראש הממשלה להעצמת המורשת הלאומית. מדובר בדרך כלל בשיפור אתרים לאומיים והיסטוריים, אבל חלק מהכסף מוקצה גם למורשת לא מוחשית – למשל בתחום המחשוב ובתחום הארכיונאות. גם שדרוג אתר המילון ההיסטורי נכנס לגדר פרויקט לא מוחשי.

מ' בר-אשר: האקדמיה ללשון העברית זוכה לתמיכת תכנית "מורשת" לצד גופים כגון בית התפוצות וארכיון הפלמ"ח. יש תכנית אחרת של המועצה להשכלה גבוהה שדרכה

אולי נצליח לקבל מימון נוסף. מתוך כשישים גופים במדעי הרוח דורג המילון ההיסטורי במקום הראשון, כלומר אם יגיע כסף נהיה הראשונים לקבל ממנו.

י' עופר: התוצאה של התמיכה הציבורית במפעל המילון ההיסטורי צריכה להיות פתיחתו לציבור הרחב. כדאי שלאירוע כזה – אולי טקס מיוחד – יהיו הדים רבים ושהבשורה תגיע לאוזני הציבור.

מ' בר-אשר: כך קיוונו שיעשה כניסו הפתוח ללשון העברית ולספרותה במעמד ראש הממשלה. ואולם השבוע נאלצנו לבטל את הכינוס כי לא קיבלנו בשבילו תקציב. איננו יכולים לממן בעצמנו כינוסים בסדר גודל כזה. נצטרך אפוא לחפש הזדמנות אחרת.

ט' בן-יהודה: למעשה האתר החדש נגיש לכול, אבל עוד לא יצאנו על כך בהודעה רשמית, ולא רק משום שאנו מחכים להזדמנות נאותה; הפרסום התעכב גם משום שרצינו לוודא שהאתר לא יקרוס מרוב כניסות וגם רצינו לקבל תגובות ראשונות ולתקן את הדרוש תיקון. התנאי לקבלת התמיכה מתכנית "מורשת" היה שמאגרי המילון ההיסטורי יהיו פתוחים לציבור חינוס אין כסף, ובתקציב שלפניכם תוכלו לראות שאכן האקדמיה אינה מצפה לשום הכנסה ממקור זה.

ד' טלשיר: כמה כסף הרוויחה האקדמיה מן המנויים על "מאגרים"?

ט' בן-יהודה: לפי הזכור לי, בשנת 2012 קיבלה האקדמיה כתשעים אלף שקל. בשנה שעברה הפסקנו לחדש מינויים, וההכנסה ירדה לכשבעים אלף שקל.

י' עופר: מה הייתה תמיכתה של הקרן הלאומית למדע?

ט' בן-יהודה: זו השנה השנייה שהקרן הלאומית למדע מעבירה לאקדמיה כסף לפרויקט של בנימין אליצור על הירושלמי. בעבר רק אוניברסיטאות נהנו מכספי הקרן. היום גם מוסדות מחקר אחרים, ובהם האקדמיה, נמצאו ראויים לכך, בהבדל אחד: רק המוסדות להשכלה גבוהה רשאים ליטול מן הכסף המועבר להם דמי תקורה.

אני רוצה להסב את תשומת לבכם לסעיף הוצאה חדש: גיוס כספים. לפני חודשים אחדים התקשרנו עם חברה לייעוץ אסטרטגי בשם תאר"א (T.A.R.A.) כדי שתסייע לנו בגיוס כספים גם לאקדמיה וגם לפרויקט של הקמת קריית הלשון החדשה. חמישה עשר אלף השקלים שאנו משלמים לה לחודש מתחלקים בין האקדמיה לפרויקט – עשרת אלפים הפרויקט וחמשת אלפים האקדמיה – שהרי לפרויקט חשבון נפרד ותקציב נפרד.

מ' בר-אשר: אבקש מכם עתה לאשר את התקציב בהצבעה.

פה אחד אושר תקציב האקדמיה לשנת 2014.

[לתקציב המפורט ראו להלן, עמ' 254–256.]

ג. הודעה

מ' בר-אשר: אני רוצה לבשר דבר מה על פרס האקדמיה ללשון העברית, שיינתן היום לד"ר יעל רשף. בישיבה הקודמת הודעתי שהפרס ייקרא על שם מורנו זאב בן-חיים. בשבוע שעבר הודיעה לי בתו גוזל שהיא ואחותה שלומית יעבירו לאקדמיה מאתיים אלף שקל למימון הפרס בשנים הקרובות.

ע' אורנן: סליחה, יש לי שאלה.

מ' בר-אשר: בבקשה.

ע' אורנן: יש בידי מכתב ששלחתי לפרופ' משה בר-אשר לפני עשר שנים. כתבתי לו שכמו בכל מוסד ציבורי, צריכה גם אצלנו להיות ועדת ביקורת. ועדת הביקורת היא הכתובת לשאלות, הערות או הצעות של החברים. לא הכול צריך לעלות בישיבות המליאה. אם למשל אני רוצה להעיר על פעולה שעשה או לא עשה נשיא האקדמיה, במקום לפנות ישירות אליו, אני פונה לוועדת הביקורת, והיא מתווכת בינינו. זה מכובד יותר, וכך אני יכול להיות בטוח שהתלונה או ההצעה מטופלת.

חזרתי על דבריי אלה ועל בקשתי זו גם לפני שנתיים בעל-פה כאן, באחת מישיבות המליאה [ישיבה של"ה]. אין פה שום דבר אישי, כי אם דאגה להתנהלות הנכונה של המוסד הציבורי הזה. אני עצמי יושב ראש של מוסד ציבורי – קטן בהרבה מן האקדמיה – ואני יודע שלא יכול להתקיים מוסד כזה בלי ועדת ביקורת. אינני רואה סיבה לסרב להקמת הגוף הזה. כל שנדרש הוא שהמליאה תחליט על כך ושתקנון האקדמיה ישונה בהתאם.

מ' בר-אשר: מה שאמר האד' אורנן – אמת ויציב הוא. המכתב נכתב לפני עשור אל המנכ"ל דאז, והוא הפנה אותו אליי. אז בדקנו את הנושא, והתברר שאיננו חייבים בוועדת ביקורת מכיוון שאנחנו נתונים לביקורת מתמדת של שני גופים של המשרד. אני חושב שאם איננו חייבים בוועדה, די במבקר שיביא את תוצאות ביקורתו פעם בשנה לפני המליאה. גם הצעד הזה כרוך כמובן בשינוי התקנון, ובכוונתי להביא את ההצעה לפני המנהלה החדשה.

ט' בן-יהודה: בשבוע שעבר שוחחתי עם עו"ד רוני טלמון ממשרד המשפטים, שמתפלל בתאגידים ציבוריים כמו האקדמיה ועוסקת בחוק חדש שייקרא חוק התאגידים הציבוריים. מתברר כי בחוקי החברות והעמותות יש סעיפים שמדברים על ועדת ביקורת, אך אלה אינם חלים על תאגידים ציבוריים. במצב החוקי היום תאגיד ציבורי חייב בוועדת ביקורת רק אם בחוק המכונן אותו נאמר כך במפורש. ייתכן שמבחינה ציבורית כדאי שתפעל גם באקדמיה ועדה כזאת, אבל מבחינה חוקית איננו חייבים בה.

ע' אורנן: המצב הנוכחי הוא בלתי נסבל. יש לי ביקורת על ההתנהלות של נשיא האקדמיה, ואני רוצה להשמיע אותה, אבל לא כאן.

מ' בר-אשר: חברים, ידיי נקיות. אני רוצה להקים ועדת ביקורת כדי שהאד' אורנן יוכל להתלונן עליי והדברים יתבררו.

ע' אורנן: אשמח על כך.

מ' בר-אשר: תוכל לבקש מהאקדמיה שתדיח אותי.

ע' אורנן: אני לא מבקש את זה.

מ' בר-אשר: אם יש בי דופי, צריך להדיח אותי. כבר עשרים ושש שנה אני עושה את עבודתי כאן בהתנדבות יום יום. אני מציע לעבור לנושאים שעל סדר יומנו.

[הערת העורך: בישיבת המליאה שלז מיום כ"ד במרחשוון התשע"ה (17 בנובמבר 2014) הודיע סגן נשיא האקדמיה א' ממך כי בעצת נשיא האקדמיה דנה המנהלה בהקמת ועדת ביקורת. בישיבת המליאה שאחריה, ישיבה שלח מיום כ"ג בכסלו התשע"ה (15 בדצמבר 2014), אושר הרכב הוועדה].

ד. מונחי רפואה שונים

ר' גדיש: מן הוועדה למונחי רפואה מובאים לאישור המליאה כמאה מונחים; רק אחד מהם עומד לדיון. בהצעות שאיש לא ערער עליהן יש פתרונות לבעיות שהעסיקו אותנו לא מעט, כגון **חובלה לטראומה וטיפולני ליטרונגי**. גם **לדמנצייה** נמצא סוף כל סוף פתרון ראוי לאחר שבמונחי פסיכולוגיה משנת תשנ"ד נקבע **הסתר בינה** וברפואה תשנ"ט נקבע או **הסתר בינה** או **שיטיון**. החלופות האלה, ובמיוחד **שיטיון**, נחשבו מעליבות, והחלופה המוצעת עתה **קהיון**, נראית פתרון הולם.

מה שנתר לדיון הוא הצעת ועדת הרפואה לקבוע את **פרע** תמורת הרכיב הלועזי **dys-**, הבא כמונחים ממונחים שונים, כגון **dyschromatopsia, dyspepsia, dysplasia**. הוועדה מציעה אפוא שהחלופות העבריות למונחים האלה יהיו **פרע התפתחות, פרע עיכול ופרע בראיית צבעים** – בהתאמה. אחת ההסתייגויות מן ההצעה הזאת הייתה ש**פרע** קרוב אל **פרוע** ואילו ב-**dys** מדובר בהפרעה. מסיבה זו הציעה הגב' זמלי את **הפרע**. ועדת המינוח המרכזית החליטה להביא את שתי ההצעות להכרעת המליאה.

יושב עמנו פרופ' צבי גימון, יושב-ראש הוועדה, והוא יוכל להסביר על המונחים האלה.

מ' בר-אשר: האם ההצעה **פרע** כבר נוהגת?

צ' גימון: זה לא שגור, לא תשמע את זה בקופת חולים, אבל פה ושם אפשר לשמוע

פרע- – למשל **פרע-תפקוד** במקום dysfunction – בהרצאות מפי רופאים שמתמשים בעברית, כלומר שהעברית חשובה להם.

ר' גדיש: אם כך זה לא חידוש של הוועדה.

צ' גימון: נכון.

מ' בר-אשר: דברי פרופ' גימון על רופאים המשתמשים בעברית מזכירים לי שיחה כאן לפני כחמש עשרה שנה עם פרופ' חנוך בר-און המנוח, קודמו בתפקיד של פרופ' גימון. שאלתי אותו מדוע הם מתאמצים לקבוע מונחי רפואה עבריים אם בדיבורם הרגיל הם דבקים בלועזיים. והוא השיבני תשובה כנה: הוא משתמש במונחים הלוועזיים בשיח שלו עם רופאים אחרים, אבל עם החולים הוא משתדל לדבר עברית.

צ' גימון: פרופ' בר-און היה מורי ורבי.

מ' זמלי: אני מצאתי שימוש רק ב**פרע-כתפיים** (shoulder dystocia) לצד **כליאת כתפיים**, מצב שבו בלידה כתפי העובר נתקעות. אך כאמור אני מסתייגת מן ההצעה **פרע-**. ראשית ניסיתי אותה אצל בוגרי רפואה שסיימו את התמחותם, ובלי יוצא מן הכלל הם חשבו ש**פרע** קשור למשהו פרוע. גם אני לו הייתי שומעת **פרע-דופק** למשל, הייתי מנחשת שהדופק מתפרע. לעומת זאת הקשר בין **הפרע** לה**פרעה** ברור מאוד. שנית בישיבת ועדת המינוח נטען שבגלל קוצרו יוכל הרכיב **פרע-** לשמש מעין תחילית אוטומטית תמורת dys-, אגב, שימו לב שמדובר ברכיב היווני dys- ולא ברכיב הלטיני dis-. ואולם עינינו הרואות כי בהצעות ועדת הרפואה לא כל dys- מתורגם כך אוטומטית. למשל ההצעה ל-**dysuria** היא **צריכה בהשתנה** או **צריכה בהטלת שתן**, ו-**dyspnea** היא **קוצר נשימה**. זאת ועוד, מן ההצעות שלפנינו עולה ש**פרע** איננו תמיד במעמד של תחילית. מעידה על כך בי"ת היחס בהצעה **פרע בריקון** (voiding dysfunction) או **פרע בראיית צבעים** (dyschromatopsia).

מ' בר-אשר: ובכל זאת אם **פרע** משמש – ולו מעט – חייבים להתייחס אליו אחרת, גם אם ה**פרע** מוצלח יותר.

י' אליצור: אינני חושב שיש בעיה אם בכמה מקרים התחילית dys- לא תתורגם בתחילית המוצעת **פרע-**. אין כלל האומר שהמונח העברי חייב להיות בכואה של מקבילו הלוועזי.

ח' כהן: רציתי לדבר בשבח ההצעה **פרע**. היא קצרה יותר מה**פרע**, ורצוי שהיא תהיה קצרה שהרי במרבית המונחים ברשימה שלפנינו היא בתפקיד של תחילית. למעשה היא באה להחליף את המילה ה**פרעה**, אלא שה**פרעה** היא מילה, לא מונח, ואילו **פרע** נראית כמונח. יתרה מזו, המילה **פרע** כבר קיימת בעברית – במשמעות שונה – ולפיכך איננה בבחינת חידוש.

ד' **טלשיר**: אני מסכים עם הגב' זמלי. המילה או התחילית **פָּרַע** איננה מהלכת ואיננה שקופה כי אין לה המשמעות של הפרעה. לדעתי ההצעה ה**פָּרַע** טובה בהרבה וחסרונה הוא רק אורכה. לכן כדאי אולי לחשוב על מילה כגון ה**פָּר** – מן השורש פר"ר – במקום הפרע.

א' **חזן**: אני תומך ב**פרע**. פריעה, דוגמת פריעת שער, היא אי־סדר, ולכן **פרע** יכול להתאים; הרופאים בוועדה תמכו בהצעה הזאת, חלקם בהתלהבות; ואינני רואה במה הפר שקוף יותר.

מ' **קיסטר**: יש עוברות שאינני יודע, כמו השאלה אם המילה משמשת ואם הרופאים תומכים בה. אלה בהחלט שיקולים נכבדים. לגופו של עניין המילה, המילה **פָּרַע** שקופה בעיניי אבל לא במשמעות הניתנת לה כאן. אפשר לחשוב על משהו מעין **פָּרַע**-, צורה שהיא גם קצרה יותר. אבל ההצעה הטובה ביותר היא לדעתי ה**פָּרַע**.

א' **דותן**: חשוב לציין שההצעה **פָּרַע** איננה בגדר תחילית, אלא שם עצם בנסמך. במילים אחרות, היא איננה במעמד של dys-.

ע' **אורנן**: אני תומך בהצעה **פָּרַע**-. המבנה של נסמך מופשט מתאים כאן, בהיותו דומה למבנה העברי דוגמת 'לובן הפרחים' שמוכנו 'הפרחים הלבנים'.

י' **ברויאר**: מדוע לקחת מילה קיימת ולהוסיף לה משמעות, כלומר להפכה לפוליסמית בכוונה? עדיף שמילה תהיה חד־משמעית. אני תומך אפוא בה**פרע**.

ח' **סבתו**: האם החלופה העברית שתתקבל ל־dys תשמש גם מחוץ לעולם הרפואה?

ע' **דיקמן**: משמעות הקידומת היוונית dys- רחבה מ'הפרעה'. פירושה 'דבר לא טוב'.

מ' **בר־אשר**: כל מונח צריך להישקל לגופו, אבל זה לא יהיה אוטומטי. פעם ביקשו אנשי הטכניון שהאקדמיה תציע תרגום קבוע לכל מיני מילים ושהם ייצרו את המונחים. בן־חיים דחה כמוכן את הרעיון. ניגש להצבעה. נצביע על הצעת הוועדה **פָּרַע**.

הצבעה

בעד **פָּרַע** – 15

נגד – 6

הוחלט: **פָּרַע**-(בצירופים תמורת dys-).

מ' בר-אשר: כעת נצביע על אישור הרשימה כולה.

ח' כהן: לפני כן אני רוצה לברך את הוועדה על שהמירה את המונח הפוגע שיטיון בקיהיון ובזה קיימה את המאמר הידוע "גדול כבוד הבריות".

ה צ ב ע ה

בעד אישור הרשימה של מונחי הרפואה השונים – פה אחד.

אושרה רשימת המונחים.

מ' בר-אשר: תודה רבה לוועדה ולעומד בראשה. במה תעסקו עתה?

צ' גימון: נעבור לדון במונחי שיקום ורפואה פיזיקלית. תודה לכם.

ה. מונחי משפחה

הודעת ועדת המינוח המרכזית

הוועדה למונחי המשפחה החדשה והמשפחה המשולבת הוקמה במחצית השנייה של שנת תשע"ג (2013), והתכנסה לשלוש ישיבות כדי לדון במבחר מונחים הקשורים לתחום ושנדרשה בהם החלטה.

חברי הוועדה: ד"ר אחמד חליחל (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה), ד"ר צבי טריגר (המכללה למנהל), ד"ר פרץ סגל (משרד המשפטים), גלי סמבירא (דוקטורנטית בלימודי מגדר, אוניברסיטת בר-אילן), פרופ' סיליה פסברג (האוניברסיטה העברית), נעמה צבר בן-יהושע (אוניברסיטת תל-אביב), עו"ד אירית רוזנבלום (מנכ"לית ארגון משפחה חדשה), בלהה רוזנברג (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה), עו"ד יהושע שופמן (לשעבר המשנה ליועץ המשפטי לממשלה), פרופ' פנחס שיפמן (המרכז האקדמי למשפט ולעסקים ברמת גן). מטעם האקדמיה ללשון העברית: פרופ' שלמה נאה, צרויה שלו; מן המזכירות המדעית של האקדמיה: רונית גדיש וד"ר טובה שטראוס שרברין.

הוועדה החליטה על ארבעה עשר מונחים:

מונח לועזי	הסבר או הערה	ההחלטה	
blended family, reconstituted family, combined family	משפחה שבה לאחד מבני הזוג או לשניהם יש ילד או ילדים מלפני הקשר הזוגי הנוכחי	מְשִׁפָּחָה מְשֻׁלְבָת	1
	משפחה שבה אין ילדים מלפני הקשר הזוגי הנוכחי	מְשִׁפָּחָה רְאוּשׁוּנִית	2
step-	המונח 'שלוש' יחליף את המונח 'חורג'	שָׁלוּב	3

מונח לועזי	הסבר או הערה	ההחלטה	
step-parent	המונח ישמש גם לציון 'הורה שלישי' – הורה לא־ביולוגי בהסכם הורות משולש	הוֹרָה שְׁלוּב, הוֹרֵן	4
half-brother	אחים במשפחה משולבת שלהם הורה אחד משותף	אָח מֵאָב, אָח מֵאֵם	5
co-parenting		הוֹרוֹת מְשֻׁתָּפֵת [ללא זוגיות]	6
co-parents	גבר ואישה שהסכימו ביניהם להביא ילד משותף ללא קשר זוגי	הוֹרִים בְּשֻׁתָּף	7
single-parent family [a family with only one recognized parent]	משפחה שלילדים בה רק הורה אחד רשום במרשם האוכלוסין. רווח: "משפחה חד־הורית"	מְשֻׁפָּחָה יְחִידָנִית	8
single-parent household	משק בית שבראשו עומד הורה אחד (ללא בן־זוג), בין שהוא גרוש, בין שהוא אלמן בין שהוא הורה יחידני	מִשְׁק בֵּית חֵד־הוֹרִי	9
single parent [a parent in a family with only one recognized parent]	הורה במשפחה יחידנית	הוֹרָה יְחִידָנִי	10
[reputed spouses*]	בני זוג החיים יחד ומקיימים משק בית משותף ללא נישואים	יְדוּעִים בְּצִבּוֹר	11
gestational surrogate, surrogate mother, surrogate	אישה הנושאת היריון מביצית של אישה אחרת בעבור הורים מיועדים	פְּגִדָקָאִית	12
formerly married	מונח זה יוצע למי שאינו מעוניין להציג את עצמו כגרוש	נְשׂוּי לְשֻׁעֲבָר	13
dissolution of marriage	מונח זה יוצע לצד המונח ההלכתי המקובל גירושין	הַתְרַת נְשׂוּאִין	14

מ' בר־אשר: לפנינו רשימה קצרה של מונחים שהגיעה אלינו מוועדה חדשה שהוקמה במחצית השנייה של שנת תשע"ג, הוועדה למונחי המשפחה החדשה והמשפחה המשולבת. אבקש מחבר הוועדה האד' נאה לתאר בקצרה את עבודתה.

ש' נאה: בוועדה למונחי המשפחה החדשה חברים אנשים שמתמחים בהתפתחויות החדשות והמורכבות ביותר שהמשפחה עוברת בימינו – אנשי משפט, עובדי משרד הפנים, חברי עמותות ציבוריות העוסקות בנושא ועוד. מכל חברי הוועדה הזאת אני היחיד שהגעתי בלי מטען של ידע קודם. הוועדה דנה ברצינות רבה במונחים שלפניכם ובמונחים אחרים שבסופו של דבר הוחלט שלא לכלול ברשימה הזאת. הישיבות היו טובות וענייניות, אך מעולם לא השתתפתי בישיבות שבהן כל מילה הייתה טעונה כל כך הרבה רגש.

במונחים שנכללו ברשימה יש מעט מאוד חידושים. שלושת החידושים העיקריים נובעים מאותו הכלל שהביא קודם לכן להחלפת שיטיון בקיהיון: כבוד הבריות. הבריות הנוגעות בדבר מחליטות מהו כבודן. כך התבקשנו להחליף את המונח חורג, שנלקח מן המקורות אבל נשמע פוגע ומלווה קונוטציה שלילית, במונח אחר. הצעת הוועדה שְלוֹב היא בעיניי בינונית ואפורה, אבל אולי בזה יתרונה – שהיא מנוטרלת לחלוטין מכל רגש, אפילו מרגש לשוני. למי שמאס במילים גרוש וגרושה מוצע להחליפן בנשוי לשעבר ונשואה לשעבר, ואת גירושין – בהתרת נישואין. הבעיה האחרונה שהוועדה התמודדה אֵתה היא העובדה שהמושג הרווח חֲדָהוּרִי – תרגום של single-parent – משמש להרבה מאוד מצבים שונים מאוד זה מזה. למשל לא הרי אם שהחליטה להביא לעולם ילד מתרומת זרע ולא היה מעולם עוד הורה בסביבה, כאם שהתגרשה או התאלמנה – גם אם התוצאה דומה ושתייהן מגדלות את ילדן לבדן. הוועדה ניסתה להבחין בין שני המצבים – מה שהוליד את ההצעה משפחה יחידנית מזה ומשק בית חֲדָהוּרִי מזה. ההורה במשפחה יחידנית יהיה הורה יחידני, למשל אם יחידנית ולא אם חֲדָהוּרִית.

ש' פסברג: אינני מבין מה רע בשם התואר המהלך חורג. שלוב איננו שקוף, איש לא יבין אותו, ואני מתנגד לו.

ע' דיקמן: גם אני מתנגד לו. אני נתקל בשם התואר חורג בכיוגרפיות של אנשים שהלכו לעולמם, ולומר על פלוני שגדל אצל אב חורג נשמע לי מתאים. האם אפשר בהקשר הזה לדבר על אב שלוב? נראה לי ששלוב אינו מתאים לכל מצב אלא כשהאנשים עודם חיים.

ד' טלשיר: האם למילים גרוש וגירושין יש עדיין גוון שלילי? אחוז הגירושין הולך וגדל, ואינני בטוח שזה נחשב לא מכובד.

א' שורצולד: סופן של מילים שנועדו להחליף מושגים טעונים שדבק בהם גוון שלילי או לא מכובד שיקבלו אף הן את הגוון הזה. ראו למשל כמה שמות ניתנו וניתנים לחדר הקטן בבית – בית כיסא, בית שימוש, נוחיות, שירותים. פתאום מחליטים שמילה היא לא יפה ושצריך מילה אחרת.

ר' גדיש: מדוע כאשר שני בני אדם נפרדים זה מזה עדיין צריך לדבר בימינו על גירוש?

מ' בראשר: אני זוכר שלפני למעלה מעשרים שנה סיפר פה האד' אורנן שחברה דיברה על אם תותכת במקום על אם חורגת.

ע' אורנן: נראה לי שבהקשר הזה המטאפורה תותב ברורה. אשר למשפחה יחידנית, מאחר שמקובל לדבר על משפחה חֲדָהוּרִית ומאחר ששם התואר חֲדָהוּרִי אמור להמשיך לשמש במונח משק בית חֲדָהוּרִי, אני חושב שכדאי שגם המשפחה תהיה חֲדָהוּרִית ולא יחידנית.

לבסוף אני רוצה להעיר על ההצעה התרת נישואין. הליך של התרת נישואין כבר קיים, והוא שונה מגירושין. התרת הנישואין המקובלת נעשית למפרע. הזוג שנישואיו הותרו כאילו לא היה נשוי מעולם, ואינני חושב שרצוי לערכב בין שני הדברים. הערתי על כך כשעברתי על הרשימה, וחבר הוועדה פרופ' שיפמן סיפק לכך הסבר מלומד. ובכל זאת אני חושב שצריך להשאיר את המילה גירושין על כנה. נכוחים דבריה של הגב' שורצולד שאם לגירושין נופך שלילי, סביר להניח שגם בחלופה ידבק הנופך הזה.

מ' עסיס: חלק מהמונחים ברשימה משונים או מיותרים. התרת נישואין משקפת תפיסת עולם שונה על הנישואין בחברה. אינני חושב שאנחנו צריכים לתת לה יד, ואינני חושב שצריך להחליף את גירושין; שם התואר שלוב איננו שקוף ואילו הוֹרֵן לא מצלצל טוב; ההצעה משפחה יחידנית מיותרת. לדעתי צריך לדחות את ההצעות האלה.

מ' קיסטר: כשלעצמה המילה חורג טובה. הבעיה בה שנלווית אליה הקונוטציה של אגדות האחים גרים. כשילדה רוצה לומר על אמה שהיא אימא לא טובה, היא קוראת לה אימא חורגת. זאת העובדה.

במעמד של גרוש או גרושה יש בעיה שלא נזכרה: נניח שאדם היה נשוי חצי שנה או אפילו יום אחד והתגרש. מעתה ועד עולם – או לפחות עד שיינשא שוב – ייחשב גרוש. זאת בעיה, ואפשר לפתור אותה. לדידי יכולה האקדמיה להחליט שהיא אינה רוצה לפתור אותה, אבל אי אפשר לומר שאין בעיה.

ש' אליצור: מעבר למה שאמר האד' אורנן על התרת נישואין, אני חוששת שיכולה להיווצר כאן דו-משמעות. ההתרה כאן היא כמו התרת קשר, אבל בדומה להיתר היא יכולה להיתפס כמתן רשות או אישור להתחתן.

ש"י פרידמן: במקרה של קיהיון התחשבנו במי שביקש מונח ידידותי, וכך אפשר לעשות גם כאן. אינני רואה בעיה כלשהי בהצעה נשוי לשעבר; הרי אין בה כל חידוש. מבחינת ההלכה דווקא המושג גרוש בעייתי. ואולם אני מסכים עם המתנגדים להצעה התרת נישואין. זאת הצעה בעייתית, ואני חושב שהמונח גירושין צריך להישאר בעינו. או אולי אפשר לחשוב על הצעה אחרת, כגון הפסקת נישואין.

א' דותן: אני מצטרף לנאמר על שלוב. גם ההצעה הוֹרֵן להורה חורג אינה טובה בעיניי משום שהיא מתקשרת אצלי אל אחיין.

א' ממן: המילה לשעבר יכולה להצטרף לכל שם ולכל תואר: מזכיר לשעבר, נשיא לשעבר וגם נשוי לשעבר. אלה אינם מונחים אלא צירופים.

א' חזן: בהמרת חורג בשלוב מוצע למעשה להחליף מילה עברית מהלכת במילה עברית אחרת. זאת לא דרכנו. אם רוצים במילים חדשות מפאת כבוד הבריות, אין סיבה לפסול את המילים הקיימות. ההצעות החדשות צריכות להיות בגדר חלופה אפשרית, לא בלעדית.

ר' גדיש: נשמעו כאן הרבה הסתייגויות להצעות הוועדה, ואולם בעיניי יש חשיבות רבה בקבלת ההצעות. יש בכוחן לפתור בעיות שמעטים מהיושבים פה חווים ברמה היום-יומית.

המונח **משפחה משולבת** כבר מהלך; אף יצא ספר בשם זה. אין במונח שום חידוש, אבל הוא נחוץ לכינוי משפחות רבות שהילדים בהן – כולם או חלקם – אינם הילדים הביולוגיים של שני ההורים. משפחות כאלה היו מאז ומעולם, ואולם בימינו הן רווחות הרבה יותר. המשפחה הרגילה של אב, אם וילדים ביולוגיים משני ההורים נקראת כאן **משפחה ראשונית**.

בעיית המילה **חורג** מגיעה כל הזמן למערכת הפניות של האקדמיה. אנשים מגדלים את הילדים של בני זוגם, הולכים אתם לבית הספר, חותמים בשבילם על טפסים ואישורים – ומבקשים פתרון לשאלה איך הילד יציג אותם בחברה. הם לא אבי הילד או אם הילד. אז מה הם? **אב חורג ואם חורגת**? המילה **חורג** מתאימה לספרות, לא ליום-יום. אנשים התחננו שנעזור להם. פנינו לציבור וביקשנו הצעות. הגיעו הרבה מאוד הצעות, אבל הטובה ביותר היא **שלוב**. יתרונה שהיא קשורה אל המונח שהולך ומתקבל **משפחה משולבת**. איננו כופים את המילה **שלוב**; מי שירצה לדבוק בחורג, יוכל לעשות כן. אבל אנו נותנים אפשרות נוספת למי שסולד מהכינוי הזה. אפשרות אחרת היא **הוֹרֵן**. מציעת ההצעה היא אירית רוזבנלום, מייסדת הארגון "משפחה חדשה".

כמו המשפחה המשולבת, גם שם התואר **יחידני** – לצד **חד-הורי** – כבר מהלך. אבות גרושים יצאו נגד הכינוי **חד-הוריות** שניתן לגרושותיהם; חלקם ממש נפגעו מזה שהרי כשבני זוג מתגרשים נותרים לילד שני הורים אלא שהם חיים בנפרד. משק הבית הופך לחד-הורי, לא המשפחה. אנחנו ניסינו לעשות כאן קצת סדר, ואת ההורה היחידני במשפחה היחידנית ייחדנו למקרים שבהם רק הורה אחד רשום במרשם האוכלוסין, דוגמת מקרים של תרומת זרע או ביצית או שאישה מאמצת ילד. שם התואר **יחידני** מתייחס למצב המקורי של הורה יחיד ולא למצב שנוצר בעקבות גירושין או מוות של אחד ההורים.

על הבעיה של **גרוש**, **גרושה** ו**גירושין** כבר דיברו, וכמו במילה **חורג**, למי שחש עלבון לשאת את התואר הזה, אנו מציעים חלופה נוחה יותר.

מ' בראשר: אם השלובים קשורים במשפחה המשולבת, מדוע הצעתם **שלוב** ולא **משולב**?

ר' גדיש: במערכת החינוך כיתה משולבת היא כיתה שבה משתלבים גם תלמידים עם בעיות מבעיות שונות, וביקשנו מילה ניטרלית יותר. יתרונו של **שלוב** שהוא שקוף אך לא תפוס, למעט בצירוף **כלים שלובים**.

ע' אורנן: אני מחזיק בדעתי שאם משק הבית הוא **חד-הורי** גם המשפחה יכולה להישאר **חד-הורית** ולא צריכה את שם התואר **יחידני**.

מ' בראשר: שמעתי הסתייגויות רבות לרשימת ההצעות של הוועדה. הרושם הוא שלא

כל הבעיות נפתרו. מצד שני אין להתעלם ממצייאות ימינו וממושגי החברה שהשתנו בשנים האחרונות. אני חושב שטוב יהיה אם לא נחליט על גורל הרשימה היום ושההצבעה תידחה לישיבה אחרת.

ר' גדיש: הוועדה שגיבשה אותה דנה במונחים האלה כמשך שלוש ישיבות ארוכות ומפורטות. מבחינתה היא סיימה את תפקידה ואינה אמורה להתכנס עוד.

א' דותן: המונחים החדשים באו לתת מענה למצוקות שונות, ואחת הבעיות המרכזיות היא שלכאורה הם באים להחליף את אלה הקיימים. אני מציע שההצעות האלה לא יבואו במקום המונחים הקיימים אלא יתווספו לצדם.

מ' בר-אשר: לא נקבל היום החלטות. אני מציע שהערות החברים יובאו לידיעת חברי הוועדה, ואולי יימצאו פתרונות אחרים.

ו. מונחים בטכנולוגיית המידע

ר' גדיש: שלוש רשימות מונחים נשלחו אליכם, פרות עבודתה של הוועדה למונחי טכנולוגיית המידע: למידה מתוקשבת (פרק 36), מציאות מדומה (פרק 37) ורשימת מונחים משלימים לפרקים שונים. על כמה הצעות בכל רשימה נתקבלו ערעורים והסתייגויות, ואלה כמובן לא יעמדו היום לאישורכם. ואולם בהצעה אחת מרשימת המונחים המשלימים מבקשת ועדת המינוח המרכזית מהמליאה לקיים דיון: **צילום מסך** (screenshot) 'פעולה מכנית או מתוכנתת שנועדה לשמור במחשב העתק של תמונת המרקע ברגע מסוים'. עלתה גם ההצעה **צילום מצג**, והגב' זמלי הציעה **מצלם צג**.

מ' בר-אשר: זמננו קצר, ולכן אני מציע שתחילה נאשר את המונחים שלא ערערו עליהם. אחר כך נתחיל לדון בצילום מסך – ככל שהזמן יאפשר זאת – ונמשיך בישיבה הבאה.

הצבעה

בעד אישור הרשימות שהופצו, למעט המונחים שהוגש עליהם ערעור – רוב גדול

אושרו שלוש רשימות המונחים – למידה מתוקשבת (פרק 36), מציאות מדומה (פרק 37) ורשימת מונחים משלימים לפרקים שונים – להוציא המונחים שערערו עליהם.

מ' בר-אשר: הגב' זמלי, מה השגתך על הצעת הוועדה **צילום מסך** ל-screenshot?

מ' זמלי: המונח screenshot הוא מונח רווח מאוד. בדיקתי את הגדרתו בשפות אחרות העלתה שאין מדובר בפעולה, כלומר בצילום, אלא בשם עצם. בתחילת תשע"ג [ישיבה שכח] אישרה המליאה במונחי תקשורת את החלופה העברית

מִצָּלָם ל־shot, ואני מבקשת שתינתן לה ההזדמנות גם כאן. shot הוא מִצָּלָם, ו־screen איננו מסך כי אם צג או מצג. אני מעדיפה את החלופה הקצרה צג, ומכאן הצעתי מִצָּלָם צג.

א' שפירא (יו"ר הוועדה): בציבור רווח המונח צילום מסך ל־screenshot. זאת העובדה. לפני שנים רבות ניסינו להבדיל בין שתי משמעויות של המילה display: ההתקן הוא צג ומה שמוצג בו הוא מצג. ואולם בעוד שהצג מוכר בציבור, המצג – כלל לא. יכולנו להציע לפעולה את הצירוף צילום מצג במקום צילום מסך, אבל חשבנו שבמקרה הזה אין טעם לשחות נגד הזרם; יהיה מסך גם בתאטרון וגם במחשב.

מ' זמלי: המילה מסך איננה על סדר היום.

ט' שטראוס שרברין: ככל שזכור לי, במילון לתקשורת ההמונים נקבע מִצָּלָם למה שמצלמים לקולנוע, כלומר צילום מתמשך. לעומת זאת תמונה נקודתית של רגע מסוים נקראת תצלום (still). המונח screenshot – אינני בטוחה אם הוא אמנם פעולת הצילום עצמה או למעשה מה שמצולם, כלומר תוצאת הפעולה, אבל בכל מקרה הפעולה מנציחה רגע אחד בלבד. נדמה לי שמדובר בתוצאת הפעולה, ולכן המונח המתאים הוא תצלום.

א' שפירא: זה גם הפעולה וגם התוצאה.

מ' בראשר: צר לי אך זמננו תם. הישיבה תינעל לאחר שנאשר את ההודעה שנשלחה אליכם מטעם ועדת הדקדוק.

ז. אישור הודעת ועדת הדקדוק

הודעת ועדת הדקדוק

1. שמות בסיומת הזוגי (שינוי ההחלטה הקודמת) נוסח הכלל המוצע:

דרך המלך לגזירת צורות הזוגי היא מצורות היחיד, כגון רְגָלִים, שְׁפָתַיִם, אֶמְתַּיִם, נִקְדָּתַיִם ועוד. עם זאת בעברית לתולדותיה מוכרות צורות זוגי שבבסיסן עומדת צורת ריבוי, כגון דְּלָתַיִם, לְחַיִּים, טְפָחִים, לוחותַיִם, חומותַיִם. צורות על דרך זו מותרות, וחלקן אף אין נוהגת כנגדן צורה אחרת.

רקע

הכלל הקיים:

שמות בסיומת הזוגי נגזרים מצורת היחיד, כגון רְגָלִים, שְׁפָתַיִם, יוֹמִים, שְׁנָתַיִם, מְאֵתַיִם, אֶלְפִים, נִקְדָּתַיִם, קוֹמְתַיִם.

יוצאות מן הכלל המילים האלה: דְּלֵתִים, כְּרַעִים, לְחַיִּים, טְלָפִים, טְפָחִים* קְרָבִים. במקרא באות צורות זוגי נוספות שאינן גזרות מן היחיד, כגון דְּרָכִים, חֲמַתִּים, לְחַתִּים, קְרָנִים (לצד קְרָנִים).
* במשנה בכתב יד קאופמן טִיפְחִים

החלטה זו התקבלה בשנת תש"ס בישיבת המליאה רנג לאחר דיון בשאלה אם לקבוע ככלל שצורות הזוגי נגזרות מן היחיד. בדיון נשמעו דעות שונות, אך בסופו תמכו רוב החברים בקביעת כלל שצורות הזוגי ייגזרו מצורת היחיד, ובצדו רשימה סגורה של חריגים הנגזרים מצורת הרבים.

בעקבות בקשת המזכירות המדעית להוסיף את המילה צְדָעִים לרשימת החריגים סבר חיים א' כהן שהארכת רשימת החריגים מחייבת עיון מחדש בכלל. לדבריו למעשה הוחרג רק סוג אחד של צורות זוגי, מטיפוס כְּרַעִים, כלומר מן הסגוליים – שבו צורן הזוגי מצטרף לבסיס צורת הריבוי. הסוג השני, מטיפוס קומותיים, שבו צורן הזוגי מצטרף לצורן הריבוי 'זו', נאסר לחלוטין ולא הותרו בו כל חריגים אף על פי שהוא נפוץ בעברית שלנו ומוכר אף בעברית הקלסית (חומותיים, לוחותיים). הוא הציע לנסח את הכלל מחדש ולהתיר גם את הצורות מטיפוס קומותיים.

לאחר דיון החליטה הוועדה שלא לפסול צורות זוגי הנגזרות מצורת הרבים, שכן אלה מתועדות במקורות ומשמשות בציבור. עם זאת הוחלט להדגיש בכלל כי דרך המלך היא גזירה מצורת היחיד.

2. שם הפועל בבניין קל בגזרת פ"נ – נוסח מעודכן
הוחלט להוסיף לכלל העוסק בשם הפועל בבניין קל בגזרת פ"נ שמות פועל נוספים על דרך לשון חז"ל, כגון לְתָן, לְשָׂא, לְקַח. הנה הנוסח המוצע (העדכון מצוין בגופן מרווח):

בשם הפועל של בניין קל הנו"ן מתקיימת. למשל: לְנִטֵּעַ, לְנִטְעָה, לְנִגַּח. בפעלים אחדים שם הפועל הוא על דרך גזרת פ"י ואלה הם: לְטַעַת (גם לְנִטְעַע), לְגַעַת (גם לְנִגְעַע), לְגַשַּׁת, לְשֹׂאת, לְתַת. לצד צורות שם הפועל הרגילות לְנָדַר, לְנִטַּל, לְנַפַּל מותרות הצורות לְדַר, לְטַל, לְפַל שיסודן בלשון חכמים והן בנויות על דרך צורות העתיד. כמו כן מותרות צורות נוספות על דרך זו, כגון לְתָן, לְשָׂא, לְקַח.

רקע

בנוסח המקורי של הכלל נזכרו רק הצורות לְדַר, לְטַל, לְפַל – מפני שאינן עולות בקנה אחד עם הכלל שלפיו הנו"ן מתקיימת. הוועדה ראתה להתיר במפורש גם צורות אחרות על דרך לשון חז"ל, ולפרש שכולן בנויות על דרך צורת העתיד (לידור על דרך יידור, ליתן על דרך ייתן וכדומה).

3. השמות אבקה, עמלה ואמרה

החלטות ועדת הדקדוק:

– אֲבָקָה (ולא אֲבָקָה).

– עֲמָלָה וגם עֲמָלָה. נטייתן שווה – עֲמָלָה, עֲמָלוֹת, עֲמָלוֹת.
– נטיית המונח אֲמָרָה ('הצהרה' במונחי משפט) היא אֲמָרָה.

רקע

(1) אבקה ועמלה

בשנת תש"ס בישיבת המליאה רן הוחלט כך:

אֲבָקָה וגם אֲבָקָה

עֲמָלָה (ובנטייה עֲמָלוֹת – עֲמָלוֹת עֲמָלוֹת) וגם עֲמָלָה (ובנטייה עֲמָלוֹת – עֲמָלוֹת עֲמָלוֹת).
ועדת הדקדוק דנה שוב בשאלה אם לקיים שתי צורות למילים אבקה ועמלה או לקבוע צורה אחת. ההחלטה כרוכה בשאלה מה ההגייה הרווחת של שמות אלו. לשם כך נערך סקר מקוון באתר האקדמיה ואלה תוצאותיו:

איך אתם נוהגים לומר את המילה 'אבקה'? אֲבָקָה – 1,246 אֲבָקָה – 34
האם אתם מכירים אנשים הנוהגים לומר אֲבָקָה? כן – 62 לא – 1,118
איך אתם נוהגים לומר את המילה 'עמלה'? עֲמָלָה – 1,000 עֲמָלָה – 182
האם אתם מכירים אנשים הנוהגים לומר 'עמלה'? כן – 634 לא – 537
בעקבות הסקר ועל פי ההתרשמות של חברי הוועדה נראה שהצורה אֲבָקָה היא צורה מיושנת, והוחלט שלא להזכירה בהחלטות האקדמיה.

לעומת זאת הוחלט לקיים את עֲמָלָה לצד הצורה הרווחת עֲמָלָה, אבל בנטייה להתאימה לנטיית עֲמָלָה ('עמלות'), ובכך לצמצם את ההבדל בין הצורות. לפיכך תצורף המילה לרשימת השמות במשקל פִּעְלָה הנוטים בביטול הקמץ.

(2) אֲמָרָה

המונח נכלל ברשימת מונחי הדין האזרחי (שטרם אושרה), והוא משמש בלשון המשפט במונח 'הצהרה'. לדברי המשפטיים צורת הנסמך הרווחת שלו היא אֲמָרָה. הוועדה החליטה להוסיף שם זה לרשימת השמות במשקל פִּעְלָה הנוטים בביטול הקמץ.

הערה: בנטיית משקל פִּעְלָה הכלל הוא שהקמץ מתקיים. לצדו מובאת רשימה סגורה של שמות הנוטים בביטול הקמץ (כגון נְדָבָה נְדָבָה), רובם נטייתם מתועדת במקרא. לשמות האלה יצטרפו עתה עֲמָלָה ואֲמָרָה.

4. בוטן – בוטנים

צורת היחיד בֹּטָן (מן בֹּטָנִים) מותרת.

רקע

עד כה לפי מילוני האקדמיה וכן במילונים העבריים צורת היחיד התקנית של בֹּטָנִים היא בֹּטָנָה או בֹּטְנָה. ואולם בקרב הדוברים צורת היחיד של בוטנים היא בֹּטָן. יצוין שבמונחי מטבח של ועד הלשון משנת 1938 הובא המונח בֹּטָן [רבים בֹּטָנִים].

ריבוי פִּעְלִים/פִּעְלִים לצורה פִּעַל ידוע מלשון חז"ל: עוֹלְשֵׁן, חוֹטְמִין. הוועדה לא ראתה לפסול את הצורה 'בוטן'.

הערה: לפי התקן הקיים 'בטנה' ו'בטנים' הם מה שקרוי בפינו 'פיסטוק' (פיסטוק

חלבי, פיסטוק שאמי), ואולם בעברית החדשה המילים 'בוטן' ו'בוטנים' משמשות לציון אגוזי אדמה בלבד. ועדת הדקדוק אינה מתערבת במשמעות המילים.

5. תיקון ותוספת להחלטות קודמות

– חֲדָלוֹת פְּרָעוֹן (ממונחי הבנקאות ושוק ההון; תיקון בניקוד).

– נטיית חֶח בפתח: חֲחִים (תוספת לכללי הקמץ).

רקע

(1) חֲדָלוֹת פְּרָעוֹן

במילון הבנקאות תשס"ז נוקד חֲדָלוֹת פְּרָעוֹן. בקרב אנשי המקצוע רווח חֲדָלוֹת פִּירְעוֹן. צורה זו עולה בקנה אחד עם ניקודן של מילים אחרות הנגזרות ממשקל פִּעַל כמו עֲרָבוֹת (מִן עָרַב), כְּשָׁרוֹת (מִן כָּשַׁר), עֲצָלוֹת (מִן עָצַל), והפתח עדיף מן החיריק בגלל העיצור ח'. לצד הצורה בפתח עלתה האפשרות חֲדָלוֹת פְּרָעוֹן (על דרך חֲבָרוֹת, דְּבָקוֹת).

הערה: בדיון עלה ניקוד המונח חֲסָרָה – גם הוא ממילון הבנקאות. הניקוד בחיריק (ולא בסגול) על פי יְתָרָה. הוועדה לא ראתה לשנות ניקוד זה, הקיים גם בשמות אחרים במשקל זה הפותחים בחי"ת: חֲמָצָה (במילוני האקדמיה) חֲנָגָה, חֲדָקָה, חֲוָרָה.

(2) חֶח – חֲחִים (תוספת לכללי הקמץ)

בכלל טז מכללי הקמץ באות שלוש רשימות של מילים שבהן קמץ משתנה בנטייה לפתח ואחריו דגש. באחת הקבוצות נמנה השם מְבֻטָח בניסוח הזה: "ועל דרך זו מְבֻטָח מְבֻטָחִים (בפתח)".

השם חֶח יתווסף לקבוצה השלישית של השמות האלה (שבה נמנים השמות צָב, תָם, יָם) בניסוח דומה לזה של השם מבטח: "ועל דרך זו חֶח חֲחִים (בפתח)".

אושרה הודעת ועדת הדקדוק.